

IZBORI '07 (anketa)

Anketu provele: **Tena Gojić i Mašenjka Bačić**

Tijek i rezultate parlamentarnih izbora za *H-alter* komentiraju: **Lino Veljak, Mima Simić, Anamarija Gospočić, Mirjana Krizmanić, Tomislav Tomašević, Nadežda Čačinović, Sandra Benčić, Dražen Kalogjera, Biljana Kašić, Gordana Vilović, Urša Raukar, Hrvoje Jurić i Sanja Sarnavka**

Sanja Sarnavka, predsjednica udruge B.a.b.e.: Vidi se da žene koje se nalaze na važnim pozicijama nisu napravile ništa po pitanju promicanja ženskih prava u sferi politike

Generalno govoreći, situacija sa izborima i nije tako loša, jer će se sada i jedni i drugi morati namučiti dok oforme Vladu. To također znači i da se neće moći ponašati bahato kao do sada, ali još ćemo vidjeti koliko će se pokazati spremnima ići za ciljevima koje su postavili, a ne samo čuvati svoje fotelje.

Treba napomenuti da se Crkva doista izravno uplitala u ovogodišnju kampanju. Osobno sam razgovarala s ljudima iz Imotskog koji su nam rekli da se tamo nije održala misa, već je tamo, po službenom napatku biskupa, svećenik imao govor kojim se ljude pozivalo za koga da glasuju. S druge strane broj SDP-ovih birača pokazuje da mnogi ljudi ipak shvaćaju da Crkva nije ta koja određuje političke tokove već da je njena uloga ograničena isključivo na privatnu sferu.

Što se tiče žena u Saboru, izgleda da će ih u ovom sazivu biti manje nego u prethodnom. To je izuzetno loše jer pokazuje da se žene nisu izborile za ključna mjesta u svojim strankama, ali isto tako i da one žene koje se nalaze na važnim pozicijama nisu napravile ništa po pitanju promicanja ženskih prava u sferi politike.

Žao mi je što u Sabor nije ušla **Ruža Tomašić** koja, iako pripada konzervativnoj stranci koja je meni svjetonazorski daleka, pruža primjer građanske hrabrosti, odnosno načina na koji bi se političarke i političari trebali ponašati u našem društvu.

Hrvoje Jurić, asistent na Odsjeku za filozofiju Filozofskog fakulteta u Zagrebu: Problem je u sistemu, koji građanima omogućuje jedino da glasaju za određenu stranku, odnosno za zastupnike određenih stranaka. Radi se o ekstremnom obliku *partitokracije* koju samo još kratkovidni mogu nazivati demokracijom

Nisam iznenađen rezultatima izbora, ali ne vjerujem da postoji itko tko je iznenađen. Znalo se: pobijedit će ili HDZ ili SDP. Da nije pobijedio HDZ pobijedio bi SDP. Ako doista nije pobijedio SDP, pobijedit će vjerojatno za četiri godine kad sjaši HDZ, i obrnuto. Važno je da je "demokratska klackalica" podmazana, a koja će strana prevagnuti manje je važno, jer bez obzira na to tko će vladati državom i zemljom u sljedeće četiri godine: idemo dalje. Dakle, neće se ništa bitno promijeniti s pobjedom HDZ-a kao što se ne bi ništa bitno promijenilo s pobjedom SDP-a ili neke druge ponuđene političke stranke i koalicije. Pitanje je: što govore "pobjeda" i "vladanje"? Obećava li "pobjeda" jedne stranke ili političke opcije više nego "pobjeda" neke osobe na izboru za Miss Hrvatske? Što je sa samim "političkim opcijama"? Postoji li bitna razlika između svijetlocrnih i svijetlocrvenih, između

boraca za nacionalnu stvar koji izručuju ratne heroje Haškom sudu i predaju suverenitet Europskoj Uniji i NATO-u, s jedne strane, te boraca za socijalnu pravdu kojima je **Marx** bio suviše težak, pa su inspiraciju potražili u **Adamu Smithu**, s druge strane? I što je sa samim "vladanjem"? Je li obnašanje čelnih političkih funkcija išta više od pukog vladanja aktualne aktivne političke garniture nad vječno pasivnim građanima? Odgovori na ova pitanja su negativni. Zato glasati za manje zlo (npr. SDP) i glasati naopako (npr. protiv HDZ-a) još uvijek znači glasati za zlo i naopako. Pogotovo s obzirom na to da su se svi o kojima se zapravo odlučivalo već pokazali na djelu, pa nemaju više kredita zbog kojega bi trebalo vjerovati u njihove predizborne parole i njihov reformistički/revolucionarni potencijal. Nije, dakle, toliko problem u ovoj ili onoj stranci, nego u sistemu koji građanima jedino i omogućuje da glasaju za određenu stranku, odnosno za zastupnike određenih stranaka, ne mijenjajući time ništa osim "pobjednika" i "vladajućih", ako i to.

Nisam ravnodušan prema izborima, ali sam ravnodušan prema SDP-u i/ili HDZ-u, kao i prema drugima koji omogućuju perpetuiranje SDP-HDZ-XYZ-ovog izbornog i političkog sistema. Radi se o ekstremnom obliku *partitokracije* koju samo još kratkovidni mogu nazivati demokracijom. Izbori su kvazi-demokratski ukras partitokracije i služe anesteziranju ionako umrtvljenog "biračkog tijela". Izbori ne samo da neće ništa promijeniti u "aktualnim političkim pitanjima", nego neće promijeniti niti apatiju kao opće stanje građanstva.

Zato sam ja učinio nešto što čak i među nekim radikalnim kritičarima vladajućeg političkog sistema izaziva sablazan: aktivno sam apstinirao od glasanja. Nisam prošetao do glasačkog mjesta i zaokruživao, a svakome tko me pitao "SDP ili HDZ? Ili ...?" rekao sam što mislim o tim predizbornim slovima. Na naivni prigovor da je to "idealistički" i "utopijski" stav, odgovaram također naivno: nikada se ništa značajno nije dogodilo u politici, a da u igri nisu bili ti pridjevi.

Utjehu u zamornom predizbornom urnebesu i političkoj depresiji pronašao sam u širokom rasponu stavova iznesenih na marginama kampanje, od anarhističkih grupa do don **Ivana Grubišića**, kod onih koji, svatko na svoj način, zagovaraju izravnu demokraciju, bilo da zahtijevaju korekcije partitokratskog sistema ili izražavaju sumnju u parlamentarnu demokraciju kao takvu.

Koliko znam, sudjelovanje u izborima kod nas je još uvijek građansko pravo, a ne dužnost, iako se o izlasku na izbore, gotovo u pravilu, ovih dana govorilo kao o "građanskoj dužnosti". Ja sam odlučio ne konzumirati to svoje pravo, jer mislim da postojeći sistem biranja i vladanja zapravo ismijava moja građanska prava. "Ali ako ne glasaš, dopuštaš da manipuliraju tvojim glasačkim listićem" – kažu zagovornici glasanja, čak i oni koji glasaju s osjećajem gađenja. Svjestan sam toga, ali – oprostite mi na iskrenosti – bolje je da izmanipuliraju moj glasački listić, nego mene. Budući da ja nisam glasački listić, ovoj metafizici izbora suprotstavljam svoju metafiziku politike i metafiziku osobe.

Moja aktivna apstinencija neće, doduše, nigdje biti zabilježena, ali budući da ni moje glasanje ne bi ostavilo nikakva traga u onome što se danas kod nas naziva politikom, ne osjećam se ni manje aktivnim, ni manje odgovornim, ni manje krivim nego da sam glasao. Upravo suprotno.

Urša Raukar, glumica: Pitanje je hoće li buduća vlada uspjeti izbjeći spregu krupnog kapitala i politike; u protivnom, slijedi rasprodaja zemljišta i prostora širom Hrvatske

Rezultat izbora je očekivano izjednačen, no po meni je za razvoj demokracije u Hrvatskoj bitno da se vladajuće stranke izmjenjuju, stoga bih radije da SDP-ova koalicija uspije sastaviti Vladu. Nadam se da će pregovori koji slijede biti korektni i bez trgovanja foteljama, jer se čovjek u Hrvatskoj uvijek boji kompromisa koji se dešavaju između stranaka nakon izbora. Želim naznačiti da sam uvjerena kako dijaspora ne bi trebala imati pravo glasa jer ne plaćaju porez u ovoj zemlji. To ne znači da ih se odričem ili nešto slično. Naprotiv, smatram da treba održavati veze s Hrvatima izvan Hrvatske, no ne treba miješati lončice.

Što se tiče pitanja kulture, nadam se da će se nova vlada, bez obzira na sastav, više otvoriti kulturi. Tu mislim na konkretne stvari: novac i prostore. Osim toga, smeta me što niti jedna vlada do sada nije ozbiljno shvatila činjenicu da upravo kultura može biti jako vrijedan izvozni proizvod. Bojim se da će ono što slijedi, rasprodaja zemljišta i prostora širom Hrvatske, sprega krupnog kapitala i politike, biti velik zadatak za one koji osvoje vlast i nisam sigurna koliko će ga efikasno riješiti.

Gordana Vilović, politologinja, profesorica na Studiju novinarstva Fakulteta političkih znanosti u Zagrebu: Mediji su odigrali pozitivnu ulogu, ali nisu smjeli *skakati* na sprovod premijerova oca; na dnevnom redu buduće vlade mora se naći privatizacija *Vjesnika!*

Ovi su izbori bili posebno zanimljivi zbog izjednačenosti vodećih stranaka vladajućeg HDZ-a i oporbenog SDP-a što je bitno odredilo njihovu retoriku u predizbornoj kampanji kao i recepciju birača.

Mediji su odigrali pozitivnu ulogu koja je znatno bolja nego prijašnjih godina, iako su se mogli uočiti i tekstovi koji nisu primjereni, kao što je primjerice pitanje prvog auta koje je neki kandidat kupio, ili način na koji se odjevaju. Takve teme u predizborno vrijeme dobivaju drugačije konotacije i treba ih izbjegavati. Isto tako, tu valja spomenuti i način na koji je popraćena smrt oca dosadašnjeg premijera. Ukoliko se on povukao iz kampanje, novinari ne smiju *skakati* na sprovod i ponašati se na čudan način. Ipak, generalno gledajući, ne smijemo biti prekritični jer je napravljen znatan pomak.

Što se tiče buduće vlade, nisam politički analitičar pa ne znam koliko dobro mogu o tome suditi. Ipak, ne vjerujem da će HDZ s koalicijskom vladom mijenjati dosadašnji *status quo*. Po pitanju medija, stvari će ostati više-manje iste. Potrebno je riješiti pitanje *Vjesnika* koji je još uvijek u državnom vlasništvu i mislim da bi bilo dobro da to bude prvi korak nove vlade na ovom polju.

Biljana Kašić, profesorica na Odjelu za sociologiju Sveučilišta u Zadru i suradnica Centra za ženske studije: Utjerivanje medijske moći izaziva zebnju

Neslužbeni rezultati izbora u Hrvatskoj nisu iznenađenje: oni s jedne strane označavaju trendove, a s druge strane ovjeravaju sve ono što se uspješno dogoditi ne samo u protekle četiri godine već u posljednjih nekoliko mjeseci – od 'pustošenja' nekih stranaka unutar desnog spektra, primjerice HSPa ili kvaziidentitetskog tvrdoglavljenja drugih poput HDSSBa, do nehonoriranja na dulji rok usko-interesno orijentiranih stranaka poput

HSUa.

Kada kažem trendove, tu prije svega mislim na dva trenda: prvo, to je trend ustoličenja dvostranačke demokracije i drugo, trend promjene što se da prepoznati prije svega u većem broju mandata koji dobija SDP u odnosu na prethodne izbore, iako čini se nedovoljnim da se izbornom pobjedom i ovjeri.

Ono što jest znakovito i što izaziva zebnju, jest da su trendovi na neki način više preslika medijske moći nad voljom građana i građanki nego iskaz njihovih različitih političkih i svjetonazorskih pozicija i izbora. Tu ne treba previdjeti ni jednu nasilnu tendenciju konformističkog odvagivanja i vrijednosne pragmatičnosti građana/ki, a koja je dio neoglobalne ekonomije politike temeljene na novom tipu građanskog podaništva, poslušnosti i nesvijesti. Drugim riječima, globalni politički okoliš u političko i postpolitičko doba ne daje garanciju za emancipacijske i odgovorne demokratske izbore pojedinaca i pojedinki već, žižekovski rečeno, za vladavinu figura dominacije u vidu metafore Zlog genija, za neosjetljivosti za refleksiju i nemogućnosti simboličke identifikacije s političkim programima i njihovim promicateljima. A ako k tomu pridodamo i već poznate manjkavosti i aspekte izbornog procesa u nas, nisam posve sigurna da će se osigurati stvarna reprezentativnost izabranog parlamenta. Izbori kao način „prijenosa“ suvereniteta građana i građanki na svoje predstavnike/ce, ako se pozivamo na tradicionalno određenje demokracije, sve se više kuhaju u vlastitoj smislenosti. Na djelu je isto tako besprizorni proces muške dominacije u politici (ne usudim se još „brojati“ buduće zastupnice!) tako da spolna/rodna politika služi tek kao cinična maska našeg europskog imagea.

Ne želim prognozirati tko će biti mandatar nove vlade; no mislim da to ovog trenutka ovisi ne toliko o umijeću pregovaranja i/li trgovanja (tu HDZ kao stranka ima unaprijed 'višak' političke i svake druge moći), koliko o umijeću političara i političarki tzv. lijevog centra da putem pregovora obnove smisao i vjerodostojnost političkog djelovanja, naime da se konačno usude riskirati. Tu bi **Zoranu Milanoviću**, predsjedniku SDPa bila od najveće koristi predsjednica HNSa **Vesna Pusić!**

Dražen Kalogjera, ekonomist: Dobar izborni rezultat za Hrvatsku, SDP i HDZ u bitnim su pitanjima bliske

ovome

S ekonomskog stajališta nije bitno koja je stranka dobila relativnu većinu. Bitne su tri stvari, a tu su HDZ i SDP vrlo blizu. Prvenstveno EU, koja je primarno pitanje za hrvatsko gospodarstvo. Ulazak u EU imat će isključivo pozitivne posljedice. Ulazimo u sređeno, veliko tržište gdje se vrednuju sposobnost, konkurentnost, kvaliteta, ali su i zahtjevi veliki. No svi ti zahtjevi su u interesu Hrvatske i mislim da se dvije vodeće stranke po

pitanju

ne

razlikuju.

Drugi ekonomski aspekt koji bih naznačio kao važan je razvijanje proizvodnje, i to ne bilo kakve, već proizvodnje za izvoz koja otvara radna mjesta. Što se tiče stranih investicija, tu su nijanse u programima SDP-a i HDZ-a možda izraženije. Svakako bih podržao onu stranku koja će jamčiti pozitivno ozračje za poslovne investicije i otvaranje novih radnih mjesta, te onu koja ide u izgradnju infrastrukture, odnosno financijske industrije.

Treća stvar, obje stranke se zalažu za zaposlenost i povrat dugova. Zasmetao mi je pritom porez na kapitalnu dobit, koji treba postojati, ali za njegovu uspostavu treba ipak više

vremena. Nedvojbeno, ako **Luka Rajić** proda *Luru* mora platiti porez, ali mali dioničar koji kupi paket dionica ne mora.

Zaključno mislim da je ovaj rezultat u krajnjoj liniji dobar za Hrvatsku. Čini mi se da će koalicija HSS-HSLS najviše postići u pregovorima. Za njih je ključno pitanje ZERP. Osobno, jesam za ZERP, ali ne onakav kakav bi nas udaljjavao od temeljnih postavki Europske Unije.

Sandra Benčić, aktivistica Centra za mirovne studije: Desni radikali i dalje jašu

Razočarana sam što živimo u državi u kojoj je stranka **Branimira Glavaša** uspjela dobiti tri zastupnička mjesta u parlamentu. HSP-a nije uspio prvenstveno zbog toga što su ublažili radikalnu retoriku. Želim naglasiti da neuspjeh HSP-a nije, nažalost, i neuspjeh radikalne hrvatske desnice. Hrvatski birači su pokazali da daju veliku potporu onima koji trenutačno zastupaju ekstremne i radikalne desne stavove.

Što se tiče postizbornog koaliranja, bit će tu puno kalkulacija. Postoji velika mogućnost da manjine pristanu na koaliciju s HDZ-om, a čini mi se da HDZ, ako mu zaista bude trebalo da zadrži vlast, neće preuzeti od koaliranja s Glavaševom strankom. Ulazak u NATO za obje moguće koalicije nije sporan, s tom razlikom da će potencijalna SDP-ova vlada vjerojatno ići u referendum. Nažalost, čini mi se da pitanje NATO-a nije pitanje oko kojeg će se lomiti koplja za pregovaračkim stolovima.

Nadežda Čaćinović, profesorica na Odsjeku za filozofiju zagrebačkog Filozofskog fakulteta: Između moguće HDZ-ove i moguće SDP-ove vlade ne bi bilo prevelike razlike, SDP pogriješio u strategiji kampanje

Čini mi se da u oba scenarija, odnosno između moguće vlade HDZ-ove ili SDP-ove koalicije, neće biti neke prevelike razlike. Sve će naravno ovisiti o pregovaračkim sposobnostima čelnih ljudi iz stranaka. Što se tiče koalicije HSS-HSLS, ona je sama po sebi čudna, stoga je pitanje kome su bliži po programu.

Očekujem da će **Josip Friščić** stajati iza svojih riječi i razgovarati prvo s onom strankom koja je dobila najveći broj glasova. No to ne mora značiti da će s njima i postići dogovor. Logična koalicija o kojoj svi govore, HNS-SDP je isto sporna, jer je HNS poduzetnička stranka koja odobrava tržišni kapital, i time je gospodarstveno bliža HDZ-u. Ostaje nepobitna činjenica da ionako niti jedna stranka neće odustati od općeg programa EU, NATO, tržišno gospodarstvo. Zato ponovo naglašavam, nikakav bitan preokret neće se dogoditi na političkoj sceni.

Što se tiče protekle kampanje, nije bila naročito sadržajna. Relativno mali postotak birača koji su izašli na izbore govori u prilog toj činjenici. Uglavnom se sve svodilo na osporavanje drugih, a programi se nisu pretjerano spominjali niti izlagali. Za SDP je velika greška što svoju predizbornu kampanju nisu temeljili isključivo na **Zoranu Milanoviću** koji se iskazao svojim temperamentom i jakom retorikom.

Tomislav Tomašević, predsjednik Zelene akcije: Izvjesno je da HSS ulazi u vladu, pa

vjerujemo da će se, neovisno o tome hoće li SDP ili HDZ biti na njenom čelu, ova stranka zalagati za stavove iz *Zelena deklaracija o politici zaštite okoliša*

S obzirom na činjenicu da u ovom trenutku ne znamo tko će formirati vladu, ne želim spekulirati o tome koja će biti bolja po pitanju zaštite okoliša.

Što se tiče pitanja o referendumu o NATO-u, riječ je o političkom predizbornom pitanju koje nema veće važnosti jer se ionako sve dosadašnje parlamentarne stranke zalažu za ulazak Hrvatske u savez.

Puno je važnija *Zelena deklaracija o politici zaštite okoliša* koju je donio *Zeleni forum* (sastavljen od 37 udruga za zaštitu okoliša) prije izbora, a potpisale su je dvije parlamentarne stranke, SDP i HSS. Najvažnije točke ovog programa su stvaranje samostalnog ministarstva okoliša koji bi bio odjeljen od graditeljstva jer su oni često u izravnom sukobu, te zabrana privatizacije prirodnih resursa i komunalnih usluga, što je na Zapadu odavno institucionalizirano.

Prema rezultatima izbora, izvjesno je da HSS ulazi u vladu, pa vjerujemo da će se, neovisno o tome hoće li SDP ili HDZ biti na njenom čelu, ova stranka zalagati za stavove iz navedene *Deklaracije*.

Mirjana Krizmanić, psihologinja: Preživjeli smo jednu od najlošijih predizbornih kampanja, koju ni na jednoj od uključenih strana nije krasila ni kreativnost, ni duhovitost, ni radost, ni enuzijazam, već gola borba za fotelje

Preživjeli smo, eto, jednu od u svakom pogledu najlošijih predizbornih kampanja, koju ni na jednoj od uključenih strana nije krasila ni kreativnost, ni duhovitost, ni radost, ni enuzijazam, već gola borba za mjesto; ne, ne pod Suncem, već u nekoj od fotelja. Relativno slab odaziv birača (gotovo 37 posto je odustalo od korištenja svog biračkog prava) pokazuje da su čak i naši u svakom pogledu zapušteni birači to prepoznali.

Ali sve bismo mi to lako zaboravili: i bačene milijune i beskonačno zatupljivanje banalnim porukama, kad bi sada budući mandatar odlučio sastaviti vladu po uzoru na **Nicolasa Sarkozya**, tj. kad bi uzeo u vladu najsposobnije ljude, neovisno o njihovoj stranačkoj pripadnosti. Iako su šanse da se to dogodi zanemarivo male, ipak barem još dan-dva možemo živjeti u toj nadi. Nakon toga ćemo opet gledati neke stare metle kako u istim slijepim ulicama dižu prašinu.

Anamarija Gospočić, aktivistica Centra za edukaciju, savjetovanje i istraživanje (CESI): Ako HDZ formira vladu, u škole će biti uveden program spolnog odgoja GROZD

Gledajući rezultate iz *Jutarnjeg lista*, čini mi se da će ipak HDZ biti taj koji će formirati vladu, zbog čega sam poprilično razočarana. Za promicanje rodne ravnopravnosti bliži nam je lijevi blok koji čine HNS i IDS na čelu s SDP-om i to, iz dva konkretna razloga. Prvi je GROZD koji s HDZ-om na čelu sasvim sigurno ulazi u osnovne i srednje škole i tu nema

prostora za nikakve pregovore. Druga je stvar Zakon o ravnopravnosti spolova oko kojeg s lijevim blokom možemo uspješnije pregovarati.

Mima Simić, književnica i LGBTQ aktivistica: Ono što se Hrvatskoj događa je parodija demokracije

Čini se da je HDZ pobijedio. Premda se nisam usuđivala previše nadati suprotnome, moram priznati da se osjećam blago potišteno, ali to samo prividno ima veze s konkretnim rezultatima izbora. Činjenica je da me deprimiraju sami izbori jer svake četiri godine impliciraju da imamo izbora, tj. da izbor postoji, a zapravo je ono što se Hrvatskoj događa parodija demokracije - na raspolaganju su (de facto) dvije stranke koje se međusobno gotovo da i ne razlikuju - pa je odabir (manjeg zla) čisti plod ucjene.

Što se tiče mojih projekcija i želja odnosno potraživanja od nove stare vlasti: sumnjam da će HDZ-u prioritet biti prava tzv. seksualnih manjina i žena, ali se svejedno usuđujem nadati da će nam se vratiti Zakon o ravnopravnosti spolova, te da će (usprkos čvrsto zbijenim homofobnim redovima nadesno nagnute vlasti) biti izglasan novi (i bolji) zakon o istospolnim zajednicama. Tu će ipak važnu ulogu odigrati pritisak civilne/aktivističke scene, radije no inicijative od strane HDZ-a & koalicijskih partnera. Također se nadam da će ista ta civilna scena izboriti da se utjecaj crkve ograniči na interijere građevina unutar kojih propovijeda vlastite edukacijske programe.

Lino Veljak, profesor na Odsjeku za filozofiju Filozofskog fakulteta u Zagrebu: Nadam se da neće biti kupovina

Na početku bih želio naglasiti da su dvije stvari bile važne za ove izbore, a to je bipolarizacija političke scene te marginalizacija radikalne desnice uz iznimku HDSSB-a, što je po meni pozitivna stvar. Što se pak tiče stvaranja neke zelene stranke koja bi ušla u hrvatski parlament, čini mi se da je Hrvatska danas kao Njemačka 1955. Tamo je trebalo dvadeset godina da nastane zelena stranka, a još deset da ona uđe u parlament. Ne kažem da će Hrvatskoj trebati trideset godina, ali potrebno je stvoriti kritičku masu, koja u nas ne postoji, te masovni ekološki pokret koji bi izbacio lidere u pravom smislu. Politika nije igra, već složen tehnološki posao sa autonomno logikom. Preferiram koaliciju na čelu s SDP-om čije su šanse nekih 52 posto dok je HDZ-ova šansa za sastavljanje vlade 45 posto. Po mom sudu sve će ovisiti o lukavstvu i pregovaračkim vještinama **Sanadera** i **Milanovića**. Nadam se da neće biti kupovina.